

YTTRANDE

2016-04-11

**Till Finansutskottet
 Riksdagen
 100 12 STOCKHOLM**

Yttrande över rapporten "Utvärdering av Riksbankens penningpolitik 2010-2015"

Sammanfattning

Införandet av ett inflationsmål och en självständig Riksbank har varit positivt och bidragit till en bättre fungerande lönebildning. Inflationsmålet har fungerat som ett nominellt ankare för pris- och lönebildningen i Sverige. Det har varit viktigt.

Arbetsmarknadens parter bör, i förhandlingar om nya löneavtal, agera som om Riksbanken når sitt inflationsmål. Motiven är flera. När parter utgår från inflationsmålet som ett nominellt ankare minskar skillnaderna i parternas bedömning av löneutrymmet. Lönenormeringen underlättas och parterna bidrar till att inflationsförväntningarna hamnar nära två procent. Det ökar Riksbankens frihetsgrader att föra en flexibel inflationspolitik, dvs. ta hänsyn till penningpolitikens effekter på produktion och sysselsättning. Ett sådant förhållningssätt bygger på att Riksbanken förmår att upprätthålla förtroendet för inflationsmålet.

Inflationsmålets betydelse för lönebildningen och betydelsen av ett bra samspel mellan lönebildning och penningpolitik behandlas mycket knapphändigt i Marvin Goodfriends och Mervyn Kings "Utvärdering av Riksbankens penningpolitik 2010-2015". Det är en brist.

Under en del av den period som är föremål för utvärdering blev Riksbanken otydlig med inflationsmålets betydelse. Riksbanken vidgade sitt penningpolitiska uppdrag. Utvecklingen av de privata hushållens skuldsättning blev en ny målvariabel för penningpolitiken. Denna utvidgning av det penningpolitiska uppdraget sänkte inflationsmålets trovärdighet. Under den period som utvärderingen täcker är detta den allvarligaste kritiken som kan riktas mot Riksbanken. Om det råder oklarhet om målet riskerar penningpolitiken att tappa kraft och förlora sin funktion som ankare för den nominella pris- och lönebildningen.

Facken inom industrin kan se fördelar med att Riksbanken ändrar sin målvariabel till KPIF eller HIKP. Det skulle kunna underlätta kommunikationen av penningpolitiken och stärka inflationsmålets roll som ankare för pris- och lönebildningen i Sverige. Vi kan också se fördelar med att återinföra ett toleransintervall. Däremot är vi tveksamma till att målvariabelns definition ska fastställas av riksdagen och att inflationsmålet med automatik ska vara föremål för en översyn vart tionde år.

Facken inom industrin stödjer förslaget om att Riksbankslagen ändras så att det tydligt framgår att Riksbanken även bör ta hänsyn till penningpolitikens effekter på den reala ekonomin. Det är exempelvis önskvärt att penningpolitiken inte reagerar på prisförändringar av tillfällig karaktär om en sådan reaktion har negativa effekter på den reala ekonomin. En förutsättning är att trovärdigheten för att inflationsmålet nås inom rimlig tid är hög. Facken inom industrin avvisar samtidigt förslaget om att lagstifta om vilken tidshorisont som Riksbanken ska arbeta med. Likaså avvisas förslaget om att införa en särskild procedur där Riksbanken, om de anser att inflationsmålet inte kan nås inom den i lagstiftningen uppsatta tidshorisonten, inför Finansutskottet ska motivera varför de valt en annan tidshorisont.

Utvärderarna föreslår att Riksbanken ska ges ett ökat ansvar och ökade befogenheter inom området finansiell stabilitet och att regeringen ansvar på detta område begränsas. Förslaget bör ses kopplat till förslaget om att lagstifta om att penningpolitiken ska bedrivas med en viss tidshorisont, c:a två år, med möjlighet för Riksbanken att avvika från denna tidshorisont. Förslaget om den villkorade förlängda tidshorisonten och det ökade ansvaret för finansiell stabilitet i kombination innebär en mycket långtgående utvidgning av Riksbankens uppdrag och befogenheter. Facken inom industrin avvisar bestämt utvärderarnas förslag i denna del. Risker är stor för att den oklarhet om Riksbankens målbild som förelåg under 2012-2014 återuppstår. Något vi uppfattar att utredarna också anser bör undvikas.

Inledning

Det penningpolitiska ramverket och den praktiska utformningen av penningpolitiken i Sverige är av fundamental betydelse för hela den svenska ekonomin. Alla ekonomins aktörer påverkas och penningpolitiken kan granskas utifrån flera olika perspektiv. Facken inom industrins yttrande över rapporten ”Utvärdering av Riksbankens penningpolitik 2010-2015” fokuserar på penningpolitikens betydelse för lönebildningen och samspelet mellan lönebildning och penningpolitik.

Yttrandet inleds med ett avsnitt om inflationsmålets betydelse för lönebildningen. Därefter ges ett antal kommentarer till penningpolitiken under utvärderingsperioden. Avslutningsvis kommenteras några av utvärderarnas rekommendationer.

Inflationsmålets betydelse för lönebildningen

I detta avsnitt beskrivs hur Facken inom industrin ser på inflationsmålet och dess betydelse för lönebildningen. Avsnittet ger en bakgrund till de kommentarer och synpunkter som ges i de följande avsnitten.

Under de drygt femton år som Facken inom industrin har samarbetat har inflationsmålet varit en viktig utgångspunkt för vårt agerande. Facken inom industrin eftersträvar ett bra samspel mellan lönebildningen och penningpolitiken. Ett sådant förhållningssätt bidrar, enligt vår bedömning, till en bättre samhällsekonomisk utveckling med högre sysselsättning, högre tillväxt och en bättre reallöneutveckling. Det gagnar förbundens alla medlemmar.

Enligt Facken inom industrin bör parterna, i förhandlingar om nya löneavtal, agera som om Riksbanken når sitt inflationsmål. Det finns ett flertal motiv till varför ett sådant förhållningssätt är önskvärt.

Om alla arbetsmarknadens parter utgår från inflationsmålet som ett nominellt ankare minskar skillnaderna i parternas bedömning av utrymmet för löneökningar. Det underlättar såväl parternas interna processer som förhandlingarna mellan parterna. Att utgå från inflationsmålet neutraliserar en del av skillnaderna i parternas intresseståndpunkter.

Ett alternativ till att utgå från inflationsmålet vore att utgå från aktuell inflation eller en prognos över inflationen. Eftersom inflationen pendlar upp och ner skulle det leda till en betydligt mer instabil löneutveckling. Risken ökar för att löner och priser skulle börja jaga varandra upp och ner. Ett annat bekymmer med ett sådant förhållningssätt är att den aktuella inflationen och prognoser över inflationen förändras ganska snabbt. Från det att lönekraven

formuleras till att alla avtal i en avtalsrörelse är i hamn kan det ta ett år. Om man skulle utgå från den aktuella inflationen eller en prognos för inflationen är det mycket troligt att situationen förändras under en avtalsrörelse. Det innebär att grunden för ett normerande avtal mycket oftare skulle kunna ifrågasättas.

En stor fördel med en ordning där parterna utgår från inflationsmålet är att parterna då bidrar till mer stabila samhällsekonomiska förutsättningar. Om parterna agerar som om Riksbanken når sitt mål bidrar parterna till att inflationsförväntningarna hamnar runt 2 procent. Det underlättar för Riksbanken att nå sitt mål och ökar möjligheterna för Riksbanken att ta hänsyn till utvecklingen av den reala ekonomin.

Sammanfattningsvis: Om parterna utgår från att Riksbanken "gör sitt jobb" bidrar parterna till att inflationsförväntningarna hamnar nära två procent. Det innebär i sin tur att Riksbankens frihetsgrader att föra en flexibel inflationspolitik ökar, dvs. Riksbanken kan ta större hänsyn till penningpolitikens effekter på produktion och sysselsättning. Det neutraliserar en del av intresseståndpunkterna mellan parterna, leder till mer stabila samhällsekonomiska förutsättningar och minskar risken för att lönebildningen och inflationsmålpolitiken kommer i konflikt med varandra. Denna lönepolitiska inriktning bygger på att Riksbanken förmår upprätthålla förtroendet för inflationsmålet.

Om penningpolitiken under utvärderingsperioden

Utvärderarna sammanfattar sina slutsatser om den förda penningpolitiken i sex punkter. Bland annat pekar utvärderarna på ett antal brister i Riksbankens sätt att göra prognoser. De menar att direktionens ledamöter tolkar olika modellkörningar alltför rigoröst och de framför kritik av hur Riksbanken använder och tolkar sin egen reporäntebana. Utvärderarna understryker modellernas beroende av de antagande de vilar på och varnar för att använda modellresultaten alltför mekaniskt.

Facken inom industrin utgår från att Riksbanken tar till sig utvärderarnas synpunkter och använder dem i sitt utvecklingsarbete. Det som Facken inom industrin vill tillägga i denna del, som inte alls behandlas i utvärderarnas rapport, är vikten av att Riksbanken i sitt prognosarbete lyckas fånga upp de speciella institutionella förhållanden som råder för lönebildningen på den svenska arbetsmarknaden.

Den kritik som enligt Facken inom industrin är den principiellt viktigaste handlar om den oklarhet som under en period rådde om penningpolitikens mål. Utredarna uttrycker det som att det under en del av utvärderingspe-

rioden inte bara rådde oenighet inom Riksbankens direktion om vilken penningpolitik som var lämpligaste för att nå inflationsmålet. Det rådde också oenighet om målen för den svenska penningpolitiken. Utifrån ett lönebildningsperspektiv är detta den klart allvarligaste delen av utvärderarnas kritik. Om det råder oklarhet om målet för penningpolitiken riskerar nämligen penningpolitiken att tappa kraft och förlora sin funktion som ankare för den nominella pris- och lönebildningen.

Under en period efter finanskrisen, uttalat från 2012 och fram till sommaren 2014, motiverade Riksbanken den förda penningpolitiken med att hänsyn också måste tas till styrräntans effekter på den finansiella stabiliteten. Vad som främst oroade Riksbanken var utvecklingen av priset på bostäder och hushållens skuldsättning. Penningpolitiken förändrades och kom att handla om att göra en avvägning mellan att inom rimlig tid nå inflationsmålet å ena sidan och att inte spä på hushållens skuldsättning å andra sidan. I praktiken innebar det att styrräntan blev högre än vad den annars skulle ha varit och att penningpolitikens omedelbara effekter på den reala ekonomin, sysselsättning och produktion, fick mindre betydelse.

Ambitionen att nå inflationsmålet sköts framåt i tiden. Riksbanken uttryckte vid flera tillfällen att det vore möjligt att nå inflationsmålet snabbare om de valt att sänka reporäntan mer. Att direktionens majoritet valde att ändå inte sänka räntan berodde på den oro de kände för att en lägre styrränta skulle öka den privata skuldsättningen. Inflationen mätt med KPIF sjönk från omkring 2 procent i början av 2011 till bottennoteringen 0 procent i mars 2014. Risken med en sådan politik är att inflationsförväntningarna sjunker och att det i sin tur gör det allt svårare för Riksbanken att nå inflationsmålet. Det var också vad som hände. Inflationen sjönk och inflationsförväntningarna likaså. Den förda politiken ledde också till en debatt om Riksbankens befogenheter och demokratiska förankring.

Inom industrin såg såväl arbetsgivare som fackliga organisationer de problem Riksbankens politik skulle kunna föra med sig för lönebildningen. Det påtalades också för Riksbanken. Industrins ekonomiska råd fick parternas uppdrag att beskriva och analysera hur lönebildningen och sysselsättningen hade påverkats av Riksbankens bristande måluppfyllelse. Industrins ekonomiska råds slutsats var att inflationsförväntningarna hade påverkats av Riksbankens politik och att detta var ett mycket stort problem för lönebildningen. De konstaterar att ”ett trovärdigt inflationsmål har varit en avgörande utgångspunkt vid löneförhandlingarna”.

I juli 2014 lades Riksbankens penningpolitik om. Inflationsmålet blev återigen överordnat. Därefter har inflationsmålet betydelse som nominellt ankare

för pris- och lönebildningen understrukits i åtskilliga av Riksbankens rapporter och i tal av ledamöter från riksbankens direktion. Efter omläggningen har också inflationen och inflationsförväntningar stigit. Facken inom industrin välkomnar denna inriktning på penningpolitiken. Arbetsgivarna har fortsatt att vara kritisk till Riksbankens politik och uttryck misstro mot Riksbankens möjligheter att nå inflationsmålet. De har hävdade att den låga inflationen motiverade betydligt lägre löneökningar framöver. Kritiken har dock dämpats under senare tid.

Att Riksbanksdirektionens majoritet under en period beslöt att låta utvecklingen av tillgångspriser och skuldsättning få så pass stor påverkan på de penningpolitiska besluten berodde på att åtminstone direktionsmajoriteten ansåg att de hade detta mandat. Förmodligen var det också så att de gjorde bedömningen att detta inte skulle få några allvarliga effekter på inflationsförväntningarna. Situationen kan ha förvärrats av att det tog tid innan det politiska systemet blev klara med ett förslag på en tydlig ansvarsfördelning mellan olika myndigheter vad avser makrotillsyn.

Facken inom industrin delar utvärderarnas bedömning att en av de viktigaste lärdomen från denna period är att det rimligen inte bör överlåtas på Riksbankens direktion att avgöra en så grundläggande fråga rörande Riksbankens mål och uppdrag.

Idag är situationen i dessa avseenden annorlunda. Det finns idag en fördelning av ansvaret för den finansiella stabiliteten, den s.k. makrotillsynen, mellan olika myndigheter. Fler åtgärder är på gång inom detta område och regeringen kan tilldela Finansinspektionen ytterligare befogenheter och fler makrotillsynsverktyg. Ansvarsfördelningen beträffande finansiella stabiliteten är därmed tydligare och Riksbanken fokusera nu fullt ut på inflationsmålet.

Om utvärderarnas rekommendationer

Inflationsmålets definition

Förslag i utvärderingen

Punkt 1. *Riksdagen bör, på finansministerns rekommendation, både definiera och siffersätta inflationsmålet, samt ge mandat till Riksbankens direktion att uppnå detta mål. I dagens läge rekommenderar vi ett mål på 2 procent mätt i KPIF. Målet bör ses över vart tionde år, såvida inte riksdagen lagstiftar om en ändring av målet före nästa tillfälle när målet ska ses över.*

Facken inom industrins kommentar

Förslaget innebär en stor förändring av ansvarsfördelningen mellan Riksdagen och Riksbanken. Det innebär också en förändring av inflationsmått och en regel om att målet bör ses över vart tionde år. I den aktuella debatten om det penningpolitiska ramverket har det även förekommit förslag om att återinföra ett intervall runt det siffersatta målet. Som mått på inflationen har också det av ECB använda måttet HIKP nämnts som alternativ till KPI.

Mått

Facken inom industrin kan se såväl fördelar som nackdelar med utredarnas förslag. Fördelen med KPI är att det är ett välkänt mått och omfattar en mycket stor del av hushållens konsumtion. Det är också det mått som i allmänhet används vid beräkning av reallön. Samtidigt finns det flera problem med att använda KPI som målvariabel för penningpolitiken.

Det är ett problem att KPI har den egenskapen att det, i det korta perspektivet, rör sig åt motsatt håll mot vad Riksbanken avser när Riksbanken vidtar en ränteförändring. Det skulle kunna begränsas till ett pedagogiskt problem om det var så att de aktörer som bedömer Riksbankens penningpolitik är väl medvetna om KPI måttets speciella egenskaper och använder måttet KPIF istället för KPI när man bedömer penningpolitikens trovärdighet. Om däremot valet av målvariabel påverkar Riksbankens trovärdighet och även inflationsförväntningarna, vilket tycks ha varit faller under senare tid, så är problemet betydligt större än enbart pedagogiskt.

En annan nackdel med KPI jämfört med KPIF är att det är betydligt mer volatilt. KPI svänger mer upp och ner än KPIF. Effekten är särskilt stor när de ekonomiska förutsättningarna förändras på kort tid och Riksbanken av det skälet vidtar större förändringar av räntan. Det kan också få negativa effekter på samspelet mellan lönebildning och penningpolitik. Det är önskvärt att samspelet mellan lönebildning och penningpolitik fungerar på ett sätt som präglas av långsiktighet och bidrar till ökad stabilitet. Det talar för KPIF.

Ett alternativ till KPIF är att Riksbanken istället väljer att använda HIKP som operativt mått. HIKP är det mått på inflationen som används av Europeiska centralbanken (ECB). Fördelen med HIKP är att det används vid beräkning av reallöneutvecklingen för andra europeiska länder och skulle kunna användas för det ändamålet också för Sverige. Särskilt då jämförelser görs med andra länder.

Ur ett lönebildningsperspektiv kan såväl KPIF som HIKP vara att föredra. Det skulle kunna leda till mer stabila förutsättningar för lönebildningen förutsatt att inflationsmålets trovärdighet stärks.

Toleransintervall

Facken inom industrin menar att det finns skäl att överväga om det vore en fördel att gå tillbaka till en ordning där punktmålet två procent kringgärdas av ett toleransintervall. Vår bedömning är att det ur ett lönebildningsperspektiv inte var något problem med ett sådant intervall när det fanns. Fördelen med ett intervall är att det signalerar att penningpolitiken inte kan bedrivas med en sådan precision att inflationen alltid hamnar på exakt två procent.

Ansvarsfördelningen

Dagens lagstiftning gör det möjligt för Riksbanken att besluta om de förändringar utvärderarna föreslår. Utvärderarnas rekommenderar att inflationsmålet definieras och siffersätts av Riksdagen.

Om Riksbanken beslutar att ändra inflationsmålets definition finns det en risk för att det skulle ifrågasättas och att det blev en omfattande debatt om huruvida det är rätt att Riksbanken fattar ett sådant beslut och om det är ett bra beslut eller inte. Det skulle kunna påverka Riksbankens trovärdighet negativt. Idag finns det dessutom ett förslag från ett par utvärderare, tillsatta av Riksbankens finansutskott, som innebär att det är Riksdagen som bör fatta ett sådant beslut. Det gör att det i praktiken är omöjligt för Riksbanken att fatta ett sådant beslut idag.

Vilka är då för- respektive nackdelarna med ett Riksdagsbeslut? Om Riksdagen i bredd enighet fattade beslut om inflationsmålets definition och beslutet kom att gälla under lång tid skulle det kunna bidra till att penningpolitiken fick en större legitimitet. En risk med att lagfästa inflationsmålets definitioner är att lagstiftningen skulle hamna på en sådan detaljeringsgrad att de politiska skiljelinjerna blev fler. Det skulle öka osäkerheten om de långsiktiga penningpolitiska förutsättningarna. Det är viktigt att Riksbankens arbete utgår från demokratiskt fattade beslut men det kan vara en onödig inskränkning av Riksbankens självständighet att Riksdagen ska fastställa nivå och mått för inflationsmålet.

Ett alternativ skulle kunna vara att Riksdagen, möjligen efter att frågan varit föremål för en statlig utredning, tydligt uttrycker att Riksbanken har detta mandat och bör överväga de förslag som utvärderarna lagt fram och den statliga utredningen behandlat. Det kan ge önskvärda förändringar en tillräcklig politisk legitimitet utan att frågan om inflationsmålets mått och nivå blir en ständigt återkommande politisk fråga. En sådan ordning lär dock

kräva att de beslut som tas av Riksbanksdirektionen fattas under bred enighet.

Översyn vart tionde år

Utvärderarna föreslår att Riksdagen ser över inflationsmålet vart tionde år. Facken inom industrin anser att det är onödigt att lagstifta om en sådan ordning. Det bör istället vara så att regering och Riksdag fattar beslut om en översyn av gällande lagstiftning när omständigheterna påkallar detta. För att värna Riksbankens oberoende och stabila spelregler för ekonomin och dess aktörer bör det inte ske alltför ofta.

Hänsyn till real ekonomi, finansiell stabilitet och penningpolitikens tidshorisont

Förslag i utvärderingen

Punkt 2. *I det uppdrag som riksdagen ska ålägga Riksbanken bör fastställas att Riksbankens penningpolitiska mål ska vara att upprätthålla prisstabilitet, så som detta definieras genom inflationsmålet, med hänsyn tagen till den långsiktiga hållbarheten hos banan för produktionens nivå och sammansättning, samt dess implikationer för inflationen. Om det enligt direktionsens uppfattning är lämpligt att under en tid avvika från att uppnå inflationsmålet cirka två år framåt i tiden ska Riksbanken redogöra för sina skäl och försvara dem inför riksdagens finansutskott.*

Punkt 9. *Riksbankslagen bör ändras för att förtydliga Riksbankens roll när det gäller att värna finansiell stabilitet, det vill säga om den ska vara begränsad till deltagande i den föreslagna gemensamma kommittén för makrotillsyn (se ovan) eller utökas genom att Riksbanken tilldelas makrotillsynsbefogenheter. Riksbankens uppdrag bör även omfatta finansiell stabilitet, och Riksbanken måste ha vissa formella befogenheter för att kunna uppnå sitt mål.*

Facken inom industrins kommentarer

Utvärderarna lägger fram ett antal punkter med rekommendationer sorterade utifrån att de avser olika områden. Vi har valt ut punkt 2 angående penningpolitik och punkt 9 som avser finansiell stabilitet och behandlar dessa två punkter gemensamt då de har viktiga kopplingar.

Hänsyn till den reala ekonomin

Facken inom industrin stödjer förslaget om att Riksbankslagen bör förändras så att det tydligt framgår att Riksbanken också bör ta hänsyn till penningpolitikens effekter på utvecklingen av den reala ekonomin. Formuleringar om detta finns idag bland annat i Riksbankens penningpolitiska strategi.

Hänsyn till real ekonomi och tidshorisont

Frågan om på vilket sätt Riksbanken ska ta hänsyn till penningpolitikens effekter på den reala ekonomin och frågan om med vilken tidshorisont Riksbanken ska arbeta hänger samman.

Skälen till att Riksbanken inte ska sikta på att nå inflationsmålet omedelbart är dels att de penningpolitiska åtgärderna verkar med viss fördröjningen och dels att en för snabb återgång till inflationsmålet kan få oönskade konsekvenser för utvecklingen av produktion och sysselsättning.

Det är ett välkänt faktum att det ibland är till fördel om Centralbanker avstod från att reagera på tillfälliga prisfluktuationer exempelvis beroende på kraftiga förändringar av råvarupriser. Detta under förutsättning att det inte leder till förändringar av inflationsförväntningarna på några års sikt. Facken inom industrin stödjer en sådan inriktning på penningpolitiken. Vår bedömning är dessutom att den svenska penningpolitiken borde gå att utveckla på detta område.

Ett förbättrat samspel mellan lönebildning och penningpolitik skulle kunna öka Riksbankens handlingsfrihet att ta hänsyn till den reala ekonomin. Det vore önskvärt att Riksbanken i ökad utsträckning kunde signalera att de inte avser att reagera på en viss tillfällig prisförändring. För att det ska fungera på ett önskvärt sett krävs att det är trovärdigt att Riksbanken når inflationsmålet på lite längre sikt. Trovärdigheten skulle kunna stärkas om även arbetsmarknadens parter signalerade att de stödjer Riksbankens linje. Det kräver i sin tur en bra kommunikation och att inflationsförväntningarna är stabila på några års sikt. Ett förbättrat samspel mellan lönebildning och penningpolitik i detta avseende skulle gynna den samhällsekonomiska utvecklingen. Det är värt att notera att ett sådant bättre samspel inte kan uppnås genom lagstiftning.

Ökat ansvar för finansiell stabilitet och villkorad förlängd tidshorisont

Utvärderarna föreslår att Riksbanken ska ges ett ökat ansvar och ökade befogenheter inom området finansiell stabilitet och att regeringens ansvar på detta område begränsas. Som ett motiv anges att det är viktigt att beslut rörande makrotillsynsåtgärder fattas fristående från de kortsiktiga politiska påtryckningarna.

Förslaget om att Riksbanken bör få ett ökat ansvar för den finansiella stabiliteten bör ses tillsammans med förslaget om att i lagstiftningen ta in en bestämmelse om att penningpolitiken ska bedrivas med en viss tidshorisont, c:a två år, men med möjlighet för Riksbanken att avvika från denna till tidshorisont. Om Riksbanken väljer att avvika från tvåårshorisonten krävs dock

att Riksbanken redogör för sina skäl och försvarar dem inför riksdagens finansutskott.

Förslaget om den villkorade förlängda tidshorisonten och det ökade ansvaret för finansiell stabilitet i kombination innebär en mycket långtgående utvidgning av Riksbankens uppdrag och befogenheter.

Som motiv för detta anges att det kan uppstå obalanser i den svenska ekonomin där de sektorsspecifika makrotillsynsåtgärderna inte är tillräckliga och att det då kan finnas motiv för Riksbanken avviker från inriktningen att nå målet inom två år. Utvärderarna jämför de rekommendationer de ger med Riksbankens egen formulering såsom den framgår av Riksbankens penningpolitiska strategi. Riksbankens formulering lyder: ”*Avvägningen handlar normalt om att hitta en lämplig balans mellan stabilisering av inflationen runt inflationsmålet och stabilisering av real ekonomin*”. Utvärderarna menar att man bör gå längre än vad Riksbanken gör i sin formulering. Syftet med formuleringen är att öppna upp för fler avvikelser. Det krav som ställs på Riksbanken är att de redogör för sina skäl inför finansutskottet.

Utvärderarna ger två exempel på när det skulle kunna vara befogat att avvika från målet under en längre tid. Det ena exemplet tar fasta på den situationen 2009-2010. Enligt utvärderarna hade det då kunnat vara en fördel att låta KPIF inflationen överskrida inflationsmålet under några år i syfte att åstadkomma en nedjustering av reallönerna. Det andra exemplet rör en situation där de sektorsspecifika makrotillsynsåtgärderna inte är tillräckliga för att nå finansiell balans. Exemplet kan uppfattas som att det tar sikte på just en sådan situation som skapade en stor oklarhet om Riksbankens mål under 2012-2014. Utvärderarna återkommer också till detta exempel i anslutning till att de föreslår att regeringen år 2020 bör ge en mindre grupp experter i uppdrag att granska ansvarsfördelningen när det gäller makrotillsyn mellan Finansinspektionen och Riksbanken.

Facken inom industrin avvisar bestämt utvärderarnas förslag i denna del.

Risken med förslaget är att den oklarhet om Riksbankens målbild som förelåg under 2012-2014 återuppstår är stor. Något vi uppfattar att utredarna också anser bör undvikas. Det är svårt att följa logiken i utvärderarnas förslag. Å ena sidan kritiserar utvärderarna det politiska systemets företrädare för att de inte tillräckligt snabbt vidtog åtgärder som kunde ha förhindrat den oenighet som rådde mellan ledamöterna i Riksbankens direktion om penningpolitikens mål. Å andra sidan föreslår utvärderarna, såsom vi uppfattar förslaget, en ordning som bjuder in till fler sådana dispyter. Facken inom industrin kan dela utvärderarnas synpunkt att det kan uppstå exceptionella situationer som leder till att Riksbanken behöver agera utanför de

normala ramarna. Men vi förstår inte värdet av skapa ett system som inbjuder till undantag. Inget av de två exempel på situationer som utvärderarna lyfter fram anser vi stödjer utvärderarnas slutsats.

Facken inom industrin ser inga problem med den formulering som Riksbanken idag använder sig av. Samtidigt anser vi att frågan om med vilken tids horisont som Riksbanken ska arbeta bör vara en fråga för en självständig riksbank att bedöma. Ju större trovärdighet inflationsmålet har och ju bättre Riksbanken är på att berätta om varför man inte agerar på alla tillfälliga inflationsavvikelse, ju större frihetsgrader har också Riksbanken att under en tid avvika från inflationsmålet. Detta i syfte att värna utvecklingen av produktion och sysselsättning.

.....
Anders Ferbe
Ordförande IF Metall

.....
Martin Linder
Ordförande Unionen

.....
Per-Olof Sjöö
Ordförande GS

.....
Ulf Bengtsson
Ordförande Sveriges Ingenjörer

.....
Hans-Olof Nilsson
Ordförande LIVS

Handläggare i detta ärende
Göran Nilsson